

"... για λόγους εντελώς διαισθητικούς, οι μεγάλοι δραματικοί συγγραφείς παρουσίασαν συχνά τον κλόουν ή το γελωτοποιό ως φορέα μιας σωτηρίας, ως το αγαθό πνεύμα που, παρά την αδεξιότητα και τους σαρκασμούς του, σπρώχνει τον τροχό τη μοίρας και συμβάλλει στην επιστροφή της αρμονίας σ¹ έναν κόσμο που είχε διαταραχθεί από μια ενέργεια του κακού. Αυτός ο ρόλος του σωτήρα ή του λυτρωτή δεν συνδέεται, βέβαια, σταθερά με τη θυσία του κλόουν, ειμή μόνο στο μέτρο που ο κλόουν είναι παντού και πάντοτε ένας αποκλεισμένος, και καθώς γίνεται ένας παρίας κερδίζει το δικαίωμα της πανταχού παρουσίας. Με την ελευθεριότητα που ο ίδιος παίρνει αυθαίρετα ή που του παραχωρούν οι άλλοι, ο κλόουν εμφανίζεται σαν ένας δολιοφθορέας της χαράς¹ αλλά το στοιχείο αταξίας που εισάγει στον κόσμο είναι το αναμορφωτικό φάρμακο που ο άρρωστος κόσμος χρειάζεται για να ξαναβρεί την αληθινή του τάξη. Είτε είναι αγαθούλης είτε πονηρός, είτε συνδυάζει παράδοξα και τις δυο αυτές ιδιότητες, ο κλόουν τοποθετείται ως αντιρρησίας, και η φύση του επιτρέπει να γίνεται το όργανο μιας ανατροπής..¹